

Investigating the relationship between the quality of financial reporting and financial corruption, with an emphasis on the corporate sustainability reporting

- Mohammad Alizadeh¹
- SeyedRasool Masoumi²
- Esfandiar Malekian³

Abstract

The poor quality of financial reporting can create a situation in which there is no accountability to shareholders and managers act against the wishes of stakeholders and any misuse of assets is hidden. Accounting and auditing standards seek to create clear and accurate information so that people who have influence and economic power are less exposed to moral fall and unsavory methods of corruption. The main purpose of this research was to Studying the relationship between the quality of financial reporting and financial corruption, with an emphasis on the role of sustainability reporting of companies listed on the Tehran Stock Exchange. The statistical population of the present research was the companies admitted to the Tehran Stock Exchange for a period of 12 years from 1391 to 1402. The data were analyzed using unit root, kao and dynamic panel data approach using Eviews software. The results of the research showed that the quality of financial reporting has a negative and significant effect on the financial corruption of companies listed on the Tehran Stock Exchange. The results also prove the negative effect of the corporate sustainability reporting on financial corruption and strengthen the negative effect of the quality of financial reporting on financial corruption.

Key words: quality of financial reporting, financial corruption, sustainability reporting

¹ PhD student in Accounting, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran.

mohammad.alizadeh6488@gmail.com

² Assistant Professor in Department of Accounting and Management, Jouybar Branch, Islamic Azad University, Jouybar, Iran. (Corresponding Author)

Masoumirasool@gmail.com

³ Professor in Department of Accounting, University of Mazandaran, Babolsar, Iran.

e.malekian@umz.ac.ir

بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و فساد مالی با تاکید بر نقش گزارشگری پایداری شرکت ها

- محمد علیزاده^۱
- سید رسول معصومی^۲
- اسفندیار ملکیان^۳

چکیده

کیفیت ضعیف گزارشگری مالی می‌تواند شرایطی را ایجاد کند که در آن پاسخگویی به سهامداران وجود نداشته باشد و مدیران بر خلاف میل ذینفعان رفتار نمایند و هرگونه سوء استفاده از دارایی‌ها پنهان گردد. استانداردهای حسابداری و حسابرسی بدنال ایجاد اطلاعات شفاف و دقیق می‌باشند که از این طریق افرادی که دارای نفوذ و قدرت اقتصادی هستند کمتر در معرض سقوط اخلاقی و شیوه‌های ناپسند فساد قرار گیرند. هدف اصلی این پژوهش بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و فساد مالی با تاکید بر نقش گزارشگری پایداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بود. جامعه آماری تحقیق حاضر، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۲ ساله از سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۲ بوده است. داده‌ها با بکارگیری آزمون‌های ریشه واحد، کائو و رهیافت داده‌های تابلویی پویا با استفاده از نرم‌افزار ایویوز تحلیل شدند. نتایج پژوهش نشان داد کیفیت گزارشگری مالی بر فساد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر منفی و معنی‌داری دارد. نتایج همچنین گواه اثر منفی گزارشگری پایداری شرکت‌ها بر فساد مالی بوده و موجب تقویت اثر منفی کیفیت گزارشگری مالی بر فساد مالی می‌شود.

واژگان کلیدی: فساد مالی، کیفیت گزارشگری مالی، گزارشگری پایداری شرکت‌ها

^۱ دانشجوی دکتری حسابداری، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران. mohammad.alizadeh6488@gmail.com

^۲ استادیار گروه حسابداری و مدیریت، واحد جویبار، دانشگاه آزاد اسلامی، جویبار، ایران. (نویسنده مسئول)

Masoumirasool@gmail.com

^۳ استاد گروه حسابداری، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران. e.malekian@umz.ac.ir

شیوه‌های گزارشگری مالی به عنوان یک راهبرد اطلاعاتی، ضمن این که می‌تواند به افزایش تعامل ارتباط شرکت با ذینفعان کمک نماید، در عین حال می‌تواند بر مسیر آتی شرکت از نظر اتخاذ سطح بهینه سرمایه در گردش، موثر باشد. گزارشگری مالی همواره باید برای کمک به کاربران در تصمیم‌گیری، اطلاعات قابل اعتمادی را ارائه نمایند. تغییرات دائمی در محیط سازمانی باعث افزایش عدم اطمینان و سودمندی گزارشگری مالی برای تصمیم‌گیری می‌شود. (آزادی و همکاران، ۱۴۰۳) گزارش مالی بایستی در بردارنده اطلاعات مربوط، قابل اعتماد، قابل مقایسه و قابل فهم باشد (جاکوبی و همکاران، ۲۰۱۸). قابل اعتماد بودن مربوط به کیفیت اطلاعات است و این اطمینان را ایجاد می‌کند که اطلاعات منطبقاً عاری از خطا و تعصب است و صادقانه هر آنچه را که انتظار می‌رود بیان کند بازگو می‌نماید. اما جانسون (۲۰۰۵) استدلالش این است که یک گزارش سالانه هرگز نمی‌تواند کاملاً عاری از تعصب باشد زیرا وضعیت اقتصادی ارائه شده در گزارش‌های سالانه به صورت مداوم تحت شرایطی که حاکی از عدم اطمینان است ارائه می‌گردد. برآوردها و فرضیات زیادی در گزارش وارد می‌گردند. اگر چه فقدان کامل تعصب قابل دستیابی نیست، اما برای اینکه این اطلاعات بتواند در تصمیم‌گیری‌ها مفید واقع گردد، داشتن سطح معینی از دقت برای اطلاعات مالی گزارش شده ضروری است (اخگر و کرمی، ۱۳۹۳). هر چه شرکت‌ها درباره ارقام موجود در گزارش‌های مالی صریح‌تر باشند میزان شفافیت نیز بیشتر خواهد بود. کیفیت گزارش مالی توسعه دادن شفافیت و انتشار گزارش سالانه با کیفیت از طریق افشای جامع و کامل می‌باشد. کیفیت گزارش‌های مالی همواره موضوع مورد علاقه هیأت‌های مدیره، سهامداران، محققین و خود حسابداران حرف‌های بوده و هست (لئو و همکاران، ۲۰۲۱). فساد مالی تأثیر نامطلوب گسترده‌ای بر ذینفعان شرکت دارد. طی دو دهه گذشته، راهکارهای زیادی برای بهبود حاکمیت شرکت‌های دولتی ایالات متحده ارائه شده است، با این وجود فساد مالی هنوز چشمگیر است.

یکی از متغیرهایی که بر رابطه بین گزارشگری مالی و فساد موثر می‌باشد؛ گزارشگری پایداری شرکت‌هاست. بنگاه‌های اقتصادی با هدف بهره‌برداری از فرصت‌های سرمایه‌گذاری موجود به منظور کسب بازده و ایجاد ارزش برای تأمین کنندگان منابع مالی به انجام سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت مبادرت می‌کنند. یکی از عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری بهینه گزارشگری پایداری شرکت‌هاست. با توجه به نقش اطلاعاتی گزارشگری پایداری به نظر می‌رسد گزارشگری پایداری می‌تواند از طریق کاهش عدم تقارن اطلاعاتی موجب افزایش کارایی سرمایه‌گذاری شود. تیوری اطلاعات نامتقارن موضوعی مهم و بحث‌برانگیز در ادبیات مالی است. گزارشگری پایداری تأثیر مثبتی بر عملکرد شرکت‌ها دارد و می‌تواند از منافع سهامداران حفاظت کند. در نتیجه این گزارش‌ها اهمیت بسزایی در تحقق اهداف مذکور دارند و افزایش کیفیت آنها می‌تواند موجب کارآتر بودن سرمایه‌گذاری‌های شرکت‌ها و حفظ و توسعه منابع آنها گردد. در این پژوهش با

توجه به اهمیت موضوع برای بهره‌ورانی نظیر سازمان بورس اوراق بهادار تهران، مدیران شرکت‌های بورسی و دانشجویان رشته حسابداری و همچنین عدم وجود پژوهش‌های داخلی مشابه راجع به بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و فساد مالی با تاکید بر نقش گزارشگری پایداری شرکت‌ها به این مقاله پرداخته شد. ضمن اینکه در تحقیق حاضر جهت اندازه‌گیری متغیر فساد از شاخص ادراک فساد استفاده شده که در تحقیقات کمی به این شاخص پرداخته شده است. این پژوهش در چهار بخش تهیه و تنظیم گردید. در بخش نخست به طرح مسئله تحقیق اختصاص داده شد. در ادامه به مرور مبانی نظری و پیشینه پژوهش پرداخته شد؛ سپس روش‌شناسی تحقیق تشریح شده و در پایان نیز تجزیه و تحلیل داده‌ها و نتیجه‌گیری‌های حاصل از آن ارائه شده است.

با توجه به توضیحات فوق این پژوهش به بررسی ارتباط بین کیفیت گزارشگری مالی و فساد مالی با توجه به نقش تعدیلگر گزارشگری پایداری شرکت‌ها می‌پردازد و این سوال را مطرح می‌کند که آیا کیفیت گزارشگری مالی بر فساد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران اثر دارد؟ و آیا گزارشگری پایداری شرکت‌ها بر این رابطه اثر دارد؟

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

کیفیت اطلاعات و گزارشگری شفاف یکی از انتظارات در بازار سرمایه به شمار می‌رود. این اعتقاد به صورت گسترده وجود دارد که کیفیت گزارشگری مالی مستقیماً بر بازارهای سرمایه اثرگذار است (فلاح شمس و همکاران، ۱۴۰۳) بحث و نگرانی در خصوص پیچیدگی در نظام‌های گزارشگری مالی در سرتاسر جهان در حال تبدیل شدن به موضوع مهمی برای تدوین‌کنندگان استانداردهای بین‌المللی است. با بررسی پژوهش‌های گوآی^۱ و همکاران (۲۰۱۶) و لو^۲ و همکاران (۲۰۱۷) مدیران به دو دلیل اقدام به افشای اطلاعات اضافی (در نتیجه؛ پیچیده‌تر شدن گزارشگری مالی) برای سرمایه‌گذاران می‌کنند، از یک طرف مدیران ممکن است به منظور پنهان ساختن عملکرد منفی خود از چشم سرمایه‌گذاران، گزارش‌های مالی را به صورت پیچیده تهیه کنند (فرضیه ابهام‌مدیریتی) و از طرف دیگر ممکن است معاملات ذاتاً پیچیده و برخی استانداردهای خاص و پیچیده حسابداری افشای بیشتر را ضروری سازند. پژوهش‌های پیشین اشاره می‌کنند که سازوکارهای حاکمیت شرکتی مطلوب می‌تواند منجر به بهبود کیفیت گزارشگری مالی و کاهش پیچیدگی آن شود (روهامی و محمدی، ۱۳۹۸). پیشرفت چشمگیر فناوری باعث تغییرات زیاد در محیط کسب و کار شده است و برای دستیابی به اهداف شرکت و رعایت حقوق ذینفعان لازم است گزارشگری پایداری شرکت‌ها متناسب با تحولات فناوری بروز شود در این صورت کارایی و اثربخشی حاکمیت شرکتی افزایش می‌یابد (کردستانی و همکاران، ۱۴۰۳)

¹ Guay

² Lo

فساد یکی از پدیده‌های جهانی است که از دیرباز با پیدایش شکل‌های اولیه حکومت وجود داشته و عاملی مهم در ایجاد آسیب و ضرر به سیاست‌ها و منافع عمومی تلقی می‌شود. فساد و مبارزه با آن در جوامع بشری همواره از نگرانی‌های نظریه پردازان و سیاست‌گذاران بوده است و فساد از موانع مهم توسعه اقتصادی-اجتماعی به شمار می‌رود (زاهد غروی و کریمی، ۱۴۰۲). علل گوناگون فساد در کشورهای مختلف، با روش‌های متفاوتی بررسی می‌شوند، اما می‌توان جمع‌بندی تحلیل‌های مختلف از عوامل ایجاد فساد را عوامل اداری و مدیریتی، فرهنگی و اجتماعی، سیاسی و اقتصادی دانست. در ایران نیز به دلیل برخورداری از فرهنگ اصیل و ریشه‌دار اسلامی، هرگونه کجروی اداری، امری ضد ارزش تلقی می‌شود. اقتصاددانان درباره پیامدهای ویرانگر فساد مالی هشدار داده و استدلال کرده‌اند که فساد مالی به افزایش هزینه‌های دادوستدها، کاهش انگیزه‌های سرمایه‌گذاری و در نهایت کاهش رشد اقتصادی منجر می‌شود (زاهد غروی و کریمی، ۱۴۰۲). در مورد فساد در ایران و در بین مقامات حکومتی در ارزیابی سازمان‌های بین‌المللی، ایرانی‌ها در بین فاسدترین نظام‌های اداری و دولتی دنیا قرار دارند. در این زمینه در آخرین رده‌بندی سازمان بین‌المللی شفافیت در سال ۲۰۱۶، براساس گزارش سازمان شفافیت بین‌الملل رتبه ایران از نظر فساد مالی و اداری ۲۰۱۴ جایگاه، ۱۳۰ و رتبه ۲۷ است این سازمان، گزارش خود را بر پایه ارزیابی از فساد دولتی تنظیم می‌کند. فساد مالی پدیده‌ای پیچیده و دارای علل و آثار چندگانه است که در کشورهای مختلف نمودهای متفاوتی دارد و به نظر می‌رسد در همه نظام‌های اداری که میزانی از اختیار نهفته است، وجود دارد. هر چند فساد مالی، احتمالاً تاریخی به اندازه تمدن بشر داشته باشد و هیچ سازمان و حکومتی نتواند ادعا کند که فارغ از آن است، ولی امروزه کشورهای مختلف بر پیشگیری از فساد تأکید داشته، با استفاده از سه رکن اصلی آموزش کارکنان، انتخاب افراد براساس شایستگی و بالاخره، اصلاح نظام‌های عملیاتی و مکانیزه کردن آن می‌کوشند به شکل اصولی و نظام‌مند با آن مبارزه کنند. در جوامع گوناگون و بر حسب نگرش‌ها و برداشت‌های متفاوت، تعاریف گوناگونی از فساد مالی ارائه شده است. به نظر می‌رسد تعریف بانک جهانی و سازمان شفافیت بین‌الملل عام‌تر و گویاتر باشد. از نظر آنها فساد شامل سوء استفاده از اختیارات دولتی برای کسب منافع شخصی یا خصوصی و پیشنهاد دادن، دریافت یا تقاضای هر چیز با ارزش برای تأثیرگذاری بر روی رفتار یک کارمند دولتی یا اداری در فرایند انجام یک کار یا قرارداد می‌شود. کیفیت ضعیف گزارشگری مالی می‌تواند شرایطی را ایجاد کند که در آن پاسخگویی به سهامداران وجود نداشته باشد، مدیران بر خلاف میل ذینفعان رفتار خواهند کرد و هرگونه سوء استفاده از دارایی‌ها پنهان خواهد ماند. استانداردهای حسابداری و حسابرسی بدنال ایجاد اطلاعات شفاف و دقیق می‌باشند که از این طریق افرادی که دارای نفوذ و قدرت اقتصادی هستند کمتر در معرض سقوط اخلاقی و شیوه‌های ناپسند فساد قرار گیرند. فساد به عنوان یک ویژگی نفوذپذیر و غیررسمی یک کشور، در فعالیت‌ها و معاملات روزمره افراد و شرکت‌ها با پیامدهای منفی فراگیر یاد می‌شود. به نحوی که از آن به عنوان سرطان در جامعه یاد می‌شود. (افلاطونی و همکاران، ۱۴۰۲) از آنجا که گزارش‌های پایداری به عنوان یک منبع مزیت رقابتی هنوز به خوبی درک نشده است، در این مقاله قصد داریم بانگاهی کوتاه به اصول تئوری ذینفعان، گزارشگری پایداری

که اطلاعات سودمند برای تصمیم‌گیری ذینفعان مختلف را فراهم می‌آورد را نیز معرفی و آن را از جنبه‌های مختلف مورد بررسی قرار دهیم. شرکت‌هایی که عملکرد اجتماعی بالایی دارند تمایل بیشتری به افشای عمومی فعالیت‌های اجتماعی خود دارند. سطح بالای شفافیت در اطلاعات باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین شرکت و سرمایه‌گذاران می‌شود و این خود باعث کاهش ریسک می‌گردد. خلیلی و همکاران، (۱۴۰۳) حسابداری پایدار مستلزم توجه عملکرد سازمان به عنوان شهروند شرکتی، از جهات مختلف اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی و در درون و بیرون از سازمان و برای زمان حال و آینده است. اصول پایداری در گزارشگری، نگرشی است که به ایجاد ارزش بلندمدت برای سهامداران با در نظر گرفتن فرصت‌های بالقوه آتی و مدیریت ریسک در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی تاکید دارد. هدفی که برای حسابداری پایدار در نظر گرفته شده اهداف پایداری یا توسعه پایدار است. ضرورت تغییر در استانداردهای حسابداری و چرخش به سمت در نظر گرفتن الزامات گزارشگری پایداری در کشور ما به شدت مورد نیاز چرا که می‌تواند با توجه به تأثیری که روی کیفیت گزارشگری مالی می‌گذارد در کنترل فساد نیز موثر باشد. همانطور که بیان گردید افزایش کیفیت گزارشگری مالی در کنترل و جلوگیری فساد نقش موثر و سازنده دارد و گزارشگری پایداری نیز می‌تواند بعنوان متغیر تعدیلگر این تأثیر گذاری را بیشتر کند. سازمان بورس اوراق بهادار و متولیان قانون‌گذار کشور باید به سمت افزایش کیفیت گزارشگری مالی بروند. در گذشته، در ارزیابی عملکرد بنگاه‌های اقتصادی، بخش‌های اقتصادی از شاخص‌های متنوعی نظیر بهره‌وری و کارایی مورد استفاده قرار گرفته است، اما با توجه به تأثیر نامطلوب فعالیت‌های اقتصادی بر محیط زیست و آسیب‌پذیری آن به ویژه در کشورهای در حال توسعه، چرخشی به سمت ارزیابی عملکرد اقتصادی با تأکید بر محیط زیست، مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته و توسعه پایدار به عنوان تفکری راهبردی، چارچوب برنامه‌های توسعه در بیشتر کشورهای جهان را تشکیل می‌دهد. (مرادی و همکاران، ۱۴۰۲)

معروف و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی به ارائه مدل مفهومی کنترل‌های داخلی مالی مبتنی بر مخاطرات احتمالی و شفافیت گزارشگری مالی دولت پرداختند. یافته‌ها نشان داد که کنترل‌های داخلی مالی مبتنی بر مخاطرات احتمالی بر شفافیت گزارشگری مالی بخش عمومی اقلیم کردستان عراق تأثیر معناداری دارد. کنترل‌های داخلی مالی مبتنی بر مخاطرات احتمالی رویکرد نوینی از کنترل‌های پیشگیرانه است که باید در انطباق با استانداردهای بین‌المللی موسسات عالی حسابرسی (این‌توسای) مورد توجه قرار گیرد.

آقاکاشی و همکاران (۱۴۰۳) در پژوهشی به بررسی تأثیر کیفیت سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی در شرایط کرونا پرداختند. نتایج پژوهش بیانگر این بود که بین سازوکارهای نظام راهبردی شرکتی و کیفیت گزارشگری مالی ارتباط معنی‌داری وجود دارد.

بیداری و کفاشان (۱۴۰۳) در پژوهشی به بررسی اثرات وجود نظام کنترل داخلی و پیچیدگی‌های سازمانی بر کیفیت گزارشگری مالی پرداختند. نتایج پژوهش بیانگر کنترل داخلی گزارشگری مالی بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر مستقیم و معناداری دارد و پیچیدگی سازمان بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر معکوس و معناداری دارد.

کیقبادی و همکاران (۱۴۰۳) در تحقیقی به تبیین تاثیر درماندگی مالی بر ناهنجاری در سودهای گزارش شده پرداختند. نتایج تحقیق بیانگر وجود رابطه معنادار بین درماندگی مالی و ناهنجاری در سودهای گزارش شده می باشد.

مرادی و همکاران (۱۴۰۲) در تحقیقی به بررسی تاثیر فساد مالی بر پایداری زیست محیطی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که فساد مالی بر پایداری زیست محیطی شرکت ها تاثیر گذار است. او نشان داد که تاثیر فساد مالی بر پایداری زیست محیطی در شرکت های بزرگ و کوچک متفاوت است.

شیری بادی و همکاران (۱۴۰۱) در تحقیقی به طراحی مدل شیوه گزارشگری بینامتنیت مالی و تاثیر آن بر راهبرد بهینه مدیریت سرمایه در گردش شرکت های فعال در صنعت فولاد پرداختند. نتایج پژوهش در بخش کیفی از وجود ۲ مقوله، ۴ مولفه و ۲۲ کد مفهومی حکایت دارد که شیوه گزارشگری بینامتنیت مالی را در قالب یک مدل پیکارچه ۴ ضلعی بستر سازی نموده است. همچنین نتایج در بخش کمی باتوجه به دو مقوله ی رویکرد راهبردی و عملیاتی بینامتنیت گزارشگری مالی نشان داد، رویکرد بینامتنیت راهبردی در گزارشگری مالی بر مدیریت بهینه سرمایه در گردش نسبت به رویکرد بینامتنیت عملیاتی در گزارشگری مالی تفاوت معناداری دارد.

زلقی و همکاران (۱۴۰۱) در تحقیقی به بررسی تاثیر فساد مالی بر تقلب در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج حاصل از پژوهش حاکی از ارتباط مستقیم بین شاخص ادراک فساد با احتمال تقلب در گزارشگری مالی بوده است. همچنین آنها بیان کردند که در محیط های اقتصادی فاسد، مدیران تمایل به انجام اقدامات متقلبانه و بروز رفتارهای غیراخلاقی و غیرقانونی دارند.

صبوری و کریم پور (۱۴۰۰) در تحقیقی به بررسی نقش مدیریت کمیته حسابرسی دارای صلاحیت چهارگانه بر نظارت و فساد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج حاکی از آن است که براساس آماره ۴ میزان تاثیرپذیری هر چهار فرضیه ویژه بر نظارت و فساد مالی شرکت به ترتیب در شاخص های استقلال، تجربه مدیرتی، ظرفیت و مالکیت سهام، تخصص مالی مدیران کمیته های حسابرسی که با پژوهش میکائیل و همکارانش در سال ۲۰۲۱، همراستا می باشد.

آقائی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی به بررسی تاثیر کیفیت گزارشگری مالی بر فساد پرداختند. یافته های این پژوهش نشان داد رابطه معناداری بین کیفیت گزارشگری مالی و شاخص فساد، کنترل فساد و پاسخگویی وجود دارد. به عبارتی با بهبود کیفیت گزارشگری مالی شاخص ادراک فساد که نقش تقویت کننده حسابداری در فساد است، کاهش می یابد. از سویی دیگر با بهبود کیفیت گزارشگری مالی، کنترل فساد و پاسخگویی که شاخص های سنجش نقش تقویت کننده حسابداری در فساد (کنترل فساد و پاسخگویی) می باشند، افزایش می یابد.

چمک و طهماسبی (۱۳۹۹) در پژوهشی به تبیین شفافیت اطلاعاتی و فساد پرداخته اند. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که هر چقدر سطح شفافیت اطلاعاتی بیشتر باشد، درجه فساد کمتر است. همچنین

نویسنده‌گان این پژوهش معتقد بودند کاربران اعم از دستگاه‌های نظارتی و اجرایی می‌توانند در جهت بهبود شفافیت اطلاعاتی به منظور کاهش فساد با الزامات قانونی و راهکارهای دیگر گام بردارند. ابوالفتحی و همکاران (۱۳۹۹) به بررسی پیامدهای کیفیت گزارشگری پایداری بر ارزش گذاری شرکت ها و عملکرد شرکت با تاکید بر نقش پیچیدگی و نیازهای تامین منابع مالی خارجی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که بازار سرمایه نگرش مثبتی به شرکت هایی دارد که از رویکرد گزارشگری پایداری برای ارائه اطلاعات خود استفاده می کنند.

آنیفوس^۱ و همکاران (۲۰۲۴) در پژوهشی به بررسی فساد، حاکمیت شرکتی و اهداف توسعه پایدار در آفریقا پرداختند. نتایج نشان داد که فساد بر توسعه پایدار تأثیر منفی می‌گذارد، در حالی که تأثیر حاکمیت شرکتی مثبت و معنادار است. علاوه بر این، تأثیر مثبت حاکمیت شرکتی بر توسعه پایدار برای کشورهای با شیوع فساد بالا قوی‌تر است.

هسو^۲ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی به حاکمیت شرکتی و کیفیت گزارشگری مالی در طول همه‌گیری کرونا پرداختند. نتایج نشان داد که کیفیت گزارش‌های مالی شرکت‌ها در طول همه‌گیری پایین‌تر بوده است. به طور خاص، شرکت‌ها از طریق فعالیت‌های واقعی در طول همه‌گیری درگیر مدیریت درآمد بیشتری شده‌اند. همچنین نتایج نشان داد که بین حاکمیت شرکتی و کیفیت گزارشگری مالی رابطه معنی‌دار وجود داشته است.

تنتیگ^۳ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی نقطه تاریک شفافیت در کشورهای درحال توسعه پرداختند. ایشان برای این منظور رابطه فساد و کیفیت گزارشگری مالی را بررسی نمودند. نتایج تحقیق مبین این امر می‌باشد که افزایش کیفیت گزارشگری مالی و شفافیت سبب بهبود وضعیت فساد می‌شود.

لورنزو^۴ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی تأثیر فساد و مدیریت سود در کشورهای توسعه یافته و اقتصادهای نوظهور پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد در کشورها با اقتصاد نوظهور که دستکاری سود بیشتر است شاخص ادارک فساد نیز بالاتر می‌باشد.

لی^۵ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی تأثیر فساد بر شکنندگی مالی شرکت های کوچک و متوسط پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از وجود رابطه معنادار بین فساد و شکنندگی مالی شرکت ها در کشورهای در حال توسعه می باشد.

¹ Anifowose

² Hsu

³ Tingting

⁴ Lourenço

⁵ lee

مازی^۱ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی تأثیر فرهنگ و فساد بر افشای اختیاری اطلاعات پرداختند. آنها با بررسی ۲۲۲ شرکت در کشورهای اتحادیه اروپا در طی سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۱ به این نتیجه رسیدند که سطح انطباق در کشورهای مختلف متفاوت است و تأثیرات فرهنگ بر فساد معنادار می‌باشد. ایکسیکسون و یائوگین^۲ (۲۰۱۸) در پژوهش خود به رابطه فساد مالی و دارایی‌های نقدی پرداختند. آنها در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند شرکت‌هایی که در مناطق فساد واقع شده‌اند از سودآوری کمتری برخوردارند و شرکت‌هایی که در مناطق فساد کمتری هستند دارای رشد بیشتری هستند. هوک و مونیوم^۳ (۲۰۱۶) به بررسی پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و شاخص ادراک فساد با کنترل اثرات نهادهای نظارتی و توسعه اقتصادی پرداختند. نتایج تحقیق نشان از رابطه منفی پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارش‌های مالی با شاخص ادراک فساد دارد. با توجه به مبانی نظری و پیشینه تجربی، فرضیه‌هایی به شرح زیر تدوین شد:

فرضیه اول: کیفیت گزارشگری مالی بر فساد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران اثر معنی‌داری دارد.

فرضیه دوم: گزارشگری پایداری بر رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و فساد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران اثر معنی‌دار دارد.

۳. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها در گروه پژوهش‌های توصیفی - پس‌رویدادی قرار دارد. با توجه به بخش ادبیات پژوهش و هدف تحقیق مبنی بر اثر کیفیت گزارشگری مالی بر فساد مالی با تأکید بر نقش شفافیت اطلاعات سرمایه از مدل رگرسیونی زیر استفاده می‌شود.

$$FC_{it} = \beta_0 + \beta_1 FR_{it} + \beta_2 SR_{it} + \beta_3 FR_{it} * SR_{it} + \beta_4 LEV_{it} + \beta_5 SIZE_{it} + \beta_6 MB_{it} + \beta_7 ROE_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

متغیر وابسته:

فساد مالی (FC): در پژوهش حاضر به منظور اندازه‌گیری فساد مالی از شاخص ادراک فساد که مهم‌ترین و مطرح‌ترین شاخصی است که در حوزه فساد به صورت بین‌المللی شناخته شده، استفاده شده است. این شاخص میانگینی است از تعدادی از منابع مرتبط که سازمان شفافیت بین‌الملل در هر سال آن‌ها را انتخاب و منتشر می‌کند. ممکن است برخی از منابع به دلیل فقدان اطلاعات قابل اعتماد در برخی سال‌ها رتبه و امتیازی را برای برخی کشورها منتشر نکنند. لذا شاخص ادراک فساد در هر سال تنها برای کشورهایی محاسبه می‌شود که حداقل در ۳ مورد از تعداد ۱۲ منبع مذکور امتیاز داشته باشند. به منظور اندازه‌گیری فساد مالی از

¹ Mazzi

² Xixiong and Yaoqin

³ Houqe and Monem

شاخص ادراک فساد برگرفته از پژوهش مازی^۱ و همکاران (۲۰۱۹) و مالاگینو و همکاران (۲۰۱۵) استفاده شده است. این شاخص نشان دهنده میزان فساد اداری و سیاسی در بین دولت‌های گوناگون و دیدگاه تجاری کارشناسان و مردم نسبت به محیط پیرامونشان است. این شاخص میزان دریافت و پرداخت رشوه، اختلاس و جرایم مشابه مقامات سیاسی و اداری را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. جهت اندازه‌گیری فساد، سازمان بین‌المللی شفافیت از ۱۲ منبع بهره می‌برد. در این شاخص بیشترین وزن جهت سنجش فساد مربوط به دریافت رشوه است. همچنین موارد مرتبط با فساد کلان و فساد در دستگاه‌های قضائی، فساد در بانک مرکزی، مشارکت بخش خصوصی در تبلیغات سیاسی و دادن پست به خویشاوندان مورد بررسی قرار گرفته و برای هر مورد وزن مشخصی در نظر گرفته شده است. شاخص ادراک فساد مشتمل بر ۱۰ مرجع داده‌ای است که شامل ارزیابی کارشناسان و مدیران اجرایی بخش خصوصی درباره برخی رفتارهای غیراخلاقی در بخش دولتی است که از آن جمله می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. رشوه‌خواری، ۲. انحراف در بودجه‌های دولتی، ۳. بهره گرفتن از جایگاه دولتی جهت رسیدن به منافع شخصی، ۴. استفاده از پارتی و روابط در خدمات شهری، ۵. فساد سیاسی سیستماتیک که در آن تصمیم‌گیری‌های دولتی متأثر از منافع شخصی است (لابی‌گری بخش خصوصی جهت بهره‌گیری از تصمیمات دولتی به نفع خود، ۶. توانایی و تلاش دولت جهت تقویت مکانیسم‌های راستگویی و صداقت، ۷. تحت تعقیب قرار دادن موثر مقامات دولتی فاسد، ۸. بروکراسی و فشار اداری زیاد، ۹. وجود مقررات کلی در رابطه با افشای رخدادهای مالی، جلوگیری از تضاد منافع و دسترسی آسان به اطلاعات، ۱۰. محافظت قانونی از روزنامه‌نگاران، بازرسان و افرادی که تخلفات را گزارش می‌دهند.

لازم به ذکر است که جهت اندازه‌گیری فساد می‌توان از معیارهایی همچون معیار کنترل فساد اداری و معیار راهنمای ریسک بین‌المللی کشورها نیز استفاده کرد. اما شاخص ادراک فساد نسبت به سایر شاخص‌ها اطلاعات کامل و جامع‌تری در رابطه با موارد مختلف فساد همچون رشوه و اختلاس توسط کارکنان ارائه می‌کند. آمار و داده‌های مورد استفاده جهت اندازه‌گیری شاخص ادراک فساد از سامانه آمار سازمان شفافیت بین‌المللی استخراج شده است. لازم به ذکر است که در ۱۸۰ کشور جهان دفاتر سازمان بین‌المللی شفاف‌سازی مشغول به کار بوده و گزارش‌های سالانه خود را بر اساس شاخص‌هایی همچون بررسی مدیریت دولتی در کشورها، شیوه دسترسی افراد جامعه به خدمات عمومی، ساختار حقوقی و قضایی حاکم در کشورها و جایگاه بخش خصوصی از طریق پیمایش و تکمیل پرسشنامه‌های مشخص تهیه می‌کند (سازمان بین‌المللی شفافیت، ۲۰۱۸). پس از میانگین‌گیری، شاخص ادراک فساد به کشورهای مختلف دنیا امتیازی بین ۱۰ تا ۱۰۰ می‌دهد که مبتنی بر همین امتیاز، کشورها مرتب شده و در نهایت رتبه بندی می‌شوند. شاخص ادراک فساد در بین اعداد ۰ (فساد شدید) و ۱۰۰ (بدون فساد) امتیازبندی می‌شود.

¹ Mazzi

به پیروی از (سلاک و تسلاوتاس، ۲۰۱۸، مازی و همکاران ۲۰۱۹، مالاگینو و همکاران ۲۰۱۵، قادری و همکاران ۱۴۰۱، آقایی و همکاران، ۱۴۰۰، زلّی و همکاران، ۱۴۰۲، ابولحسنی و همکاران، ۱۴۰۰) از شاخص ادراک فساد برای اندازه‌گیری فساد استفاده شده است.

متغیر مستقل:

کیفیت گزارشگری مالی (FR): برای کیفیت گزارشگری از مدل (۱) که توسط مک نیکولز (۲۰۰۸) ارائه شده، استفاده شده است. او درآمدهای احتیاطی را به عنوان شاخص مدیریت سود در نظر گرفته است.

$$\Delta AR_{it} = \beta_0 + \beta_1 \Delta Sales_{it} + e_{it} \quad (2)$$

است. t در سال i نشان دهنده تغییرات سالیانه در حساب‌های دریافتی برای شرکت ΔAR_{it} در اینجا است. همه این t در سال i نشان دهنده تغییرات سالیانه در درآمدهای فروش برای شرکت $\Delta Sales_{it}$ متغیرها بر کل دارایی‌های اول دوره تقسیم خواهد شد. اولین شاخص کیفیت گزارشگری مالی قدر مطلق باقیمانده‌ها در -1 است؛ بنابراین، مقدار بیشتر نشان دهنده کیفیت گزارشگری مالی بالاتر می‌باشند.

متغیر تعدیلگر:

گزارشگری پایداری (SR): به طور کلی در ادبیات ایران چک لیست‌های مختلفی برای سنجش گزارشگری پایداری شرکت‌ها وجود دارد. برای اندازه‌گیری گزارشگری پایداری شرکت‌ها در این پژوهش از چک لیست معصومی و همکاران (۱۳۹۷) استفاده می‌شود. نقاط قوت این چک لیست نسبت به همتهای خود استفاده از شاخص‌های مبتنی بر آخرین نسخه‌های راهنمای گزارشگری پایداری مربوط به استانداردهای سازمان گزارشگری جهانی (GRI) است که جزء متداولترین نظام‌های رتبه‌بندی و دستورالعمل‌های معتبر و در دسترس در حوزه گزارشگری پایداری است و هم چنین استفاده از شاخص‌های مشخص شده است. سازمان گزارشگری جهانی به عنوان یک نهاد بین‌المللی، چارچوب گزارشگری پایداری را برای کمک به سازمان‌ها جهت اندازه‌گیری و گزارشگری فعالیت‌ها و عملکرد مربوط به گزارشگری پایداری ایجاد می‌کند و توسعه می‌دهد. محتوای گزارشگری توصیه شده سازمان گزارشگری جهانی شامل اثرات اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی فعالیت‌های یک شرکت می‌شود. در این پژوهش رویه امتیازدهی برای سنجش گزارشگری پایداری شرکت‌ها بدین شکل می‌باشد که اگر یک قلم از افشای ارقام گزارشگری پایداری شرکت‌ها مطابق چک لیست انجام شده باشد، امتیاز یک و اگر افشا نشده باشد، امتیاز صفر داده می‌شود. تکنیک مورد استفاده در این پژوهش به پیروی از پژوهش‌های معصومی و همکاران (۱۳۹۷)، قادرزاده و همکاران (۱۳۹۶) و حساس یگانه و برزگر (۱۳۹۴) تحلیل محتوا است که به طور رایج برای ارزیابی افشای پایداری شرکت‌ها استفاده می‌شود. محاسبه میزان گزارشگری پایداری شرکت‌ها (افشای محیطی، اجتماعی و اقتصادی) بر اساس شاخص

GRI و انجام تحلیل محتوا بین سال های مورد مطالعه محاسبه خواهد شد. نمره گزارشگری پایداری شرکت ها برابر است با مجموع نمرات افشای محیطی، افشای اجتماعی و افشای اقتصادی.

متغیرهای کنترلی:

اهرم مالی (LEV): از تقسیم بدهی های کل به دارایی کل به دست می آید.
اندازه شرکت (SIZE): عبارت است از لگاریتم طبیعی حقوق صاحبان سرمایه.
بازده حقوق صاحبان سهام (ROE): از تقسیم سود شرکت بر حقوق صاحبان سهام بدست می آید.
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام (MB): از تقسیم ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام بدست می آید.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری تحقیق حاضر، شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۲ ساله از سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۲ می باشد. این نمونه ها شامل شرکت هایی است که دارای ویژگی های زیر باشند که جدول آن هم در ادامه اشاره شده است:

- ۱) شرکت های مورد نظر از ابتدای سال ۱۳۹۱ تا انتهای سال ۱۴۰۲ در عضویت بورس اوراق بهادار باشند.
 - ۲) پایان سالی مالی آنها ۲۹ اسفند باشد.
 - ۳) در دوره مورد بررسی توقف عملیات یا تغییر در دوره مالی نداشته باشند.
 - ۴) صورت های مالی آنها در سالهای مورد نظر توسط سازمان بورس اوراق بهادار منتشر شده باشد
 - ۵) داده های مورد نظر آنها در دسترس باشد.
 - ۶) در طی دوره مورد بررسی (۱۳۹۱-۱۴۰۲) تغییر سال مالی نداشته باشد.
 - ۷) جزء شرکت های مالی و شرکت های سرمایه گذاری یا شرکت های واسطه گری مالی نباشد.
- روش نمونه گیری حذفی سیستماتیک می باشد که با توجه به ملاحظات فوق، تعدادی از شرکت های جامعه آماری به عنوان نمونه انتخاب می شوند. بر این اساس در جامعه تعدیل شده تعداد ۱۲۵ شرکت از جامعه آماری حضور دارند.

۴. تحلیل یافته ها

در این قسمت برای ورود به مرحله تجزیه و تحلیل اطلاعات، آمار توصیفی داده ها در جدول ۱ درج شده است. پارامترهای آمار توصیفی عمدتاً شامل اطلاعات مربوط به شاخص های مرکزی، نظیر بیشینه، کمینه، میانگین و میانه و همچنین اطلاعات مربوط به شاخص های پراکندگی نظیر انحراف معیار، چولگی و کشیدگی است. بر اساس نتایج جدول ۱ بیشینه و کمینه متغیرهای کیفیت گزارشگری مالی ۰.۶۳۲ و ۰.۸۶۰ فساد مالی ۰.۳۰ و ۰.۲۴ گزارشگری پایداری شرکت ها یک و صفر است. لازم به ذکر است این متغیر مجازی است و دارای ارزش صفر و یک است. همچنین میزان بیشینه و کمینه متغیرها میزان پراکندگی آن ها را نشان می دهد. میانگین متغیر کیفیت گزارشگری مالی عدد ۰.۲۳۹ را نشان می دهد که بیانگر تمرکز این داده حول این

نقطه است. همچنین میانگین متغیر فساد مالی ۲۸ می باشد که نشان دهنده وجود فساد مالی در بین شرکت های نمونه می باشد. ضمن اینکه هر چه این شاخص به صفر نزدیک تر باشد میزان فساد در بین شرکت ها بیشتر خواهد بود. میانگین متغیر گزارشگری پایداری شرکت ها نیز عدد ۵۱۲.۰ می باشد.

جدول (۱) نتایج آمار توصیفی متغیرهای مدل پژوهش

آماره	FR	FC	SR	MB	LEV	ROE	SIZE
میانگین	۰.۲۳۹	۲۸	۰.۵۱۲	۲.۱۳	۰.۵۶۷	۰.۴۳	۱۳.۹۶
میانه	۰.۲۱۱	۲۶	۰.۳۱۳	۱.۸۲	۰.۵۶۲	۰.۴۶	۱۳.۶۲
بیشینه	۰.۶۳۲	۳۰	۱	۴.۲۴	۱.۰۹	۵.۷۶	۱۸.۳۴
کمینه	۰.۸۶	۲۴	۰	۰.۸۶	۰.۰۶	-۲.۱۵	۱۰.۷۲
انحراف معیار	۰.۳۱۸	۲.۱۰۲	۰.۵۰	۱.۳۱	۰.۱۷	۱.۶۴	۱.۵۲
چولگی	۰.۵۴	۰.۰۳	-۰.۰۹۷۹	۰.۸۸	-۰.۲۱	-۰.۳۲۲	۰.۷۳
کشدگی	۲.۹۲	۱.۷۵	۲.۵۷۸	۱.۳۲	۲.۵۲	۱.۸۳	۳.۱۵

پیش از برآورد مدل تحقیق، لازم است مانایی متغیرهای مورد استفاده در تخمین ها مورد آزمون قرار گیرد. ضروری است حداقل یکی از چهار آزمون لوین لین چو^۱، آزمون ایم، پسران و شیم^۲، آزمون فیشر دیکی فولر تعمیم یافته^۳، آزمون فیشر-فیلپس پرون^۴ برای آزمون ریشه واحد پانل مورد استفاده قرار گیرد. این آزمون ها اصطلاحاً آزمون های ریشه واحد پانل نامیده می شوند و روند بررسی مانایی همگی به یک صورت است و با رد H_0 عدم مانایی رد می شود و بیانگر مانایی متغیر است. در این مطالعه برای بررسی مانایی متغیرها از آزمون لوین، لین و چو، آزمون فیشر دیکی فولر تعمیم یافته و آزمون فیشر-فیلپس پرون استفاده شده است.

جدول (۲) نتایج آزمون مانایی برای متغیرهای مدل

نتیجه آزمون	آزمون در تفاضل مرتبه اول متغیرها		آزمون در سطح متغیرها		آزمون	متغیر
	سطح احتمال	مقدار آماره	سطح احتمال	مقدار آماره		
پایا در سطح $I(0)$	-	-	۰/۰۰	-۱۸/۵	LLC	کیفیت گزارشگری مالی
	-	-	۰/۰۰	۳۶۳/۸	Fisher-ADF	
	-	-	۰/۰۰	۲۷۳/۱	Fisher-pp	
پایا در سطح $I(1)$	۰/۰۰	-۲۳/۵	۰/۰۰۳۲	-۷/۸۷	LLC	فساد مالی
	۰/۰۰	۳۹۶/۲	۰/۳۲	۲۵/۶	Fisher-ADF	
	۰/۰۰	۴۵۳/۵	۰/۲۴	۳۶/۱	Fisher-pp	

¹ Levin, Lin & Chu

² Im, Pesaran & Shin

³ Fisher - ADF

⁴ Fisher - PP

پایا در سطح $I(0)$	-	-	۰/۰۰	-۲۸/۱۹	LLC	گزارشگری پایداری شرکت ها
	-	-	۰/۰۰	۳۱۶/۷	Fisher-ADF	
	-	-	۰/۰۰	۲۸۹/۳	Fisher-pp	
پایا در سطح $I(0)$	-	-	۰/۰۰۰۰	-۱۹/۰۸	LLC	اهرم مالی
	-	-	۰/۰۰۰۰	۵۱۸/۵	Fisher-ADF	
	-	-	۰/۰۰۰۰	۴۲۳/۸	Fisher-pp	
پایا در سطح $I(0)$	-	-	۰/۰۰	-۲۳/۵۲	LLC	اندازه شرکت
	-	-	۰/۰۰	۳۹۶/۲	Fisher-ADF	
	-	-	۰/۰۰	۳۹۸/۵	Fisher-pp	
پایا در سطح $I(0)$	-	-	۰/۰۰	-۳۴/۷۳	LLC	بازده حقوق صاحبان سهام
	-	-	۰/۰۰	۴۱۱/۵	Fisher-ADF	
	-	-	۰/۰۰	۳۹۴/۸	Fisher-pp	
پایا در سطح $I(0)$	-	-	۰/۰۰	-۱۹/۳۸	LLC	نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام
	-	-	۰/۰۰	۴۱۴/۳	Fisher-ADF	
	-	-	۰/۰۰	۳۱۳/۵	Fisher-pp	

نتایج جدول ۲ و بررسی مقادیر آماره‌های محاسبه شده و احتمال پذیرش آن‌ها نشان می‌دهد که تمامی متغیرها به جز پیچیدگی گزارشگری مالی در سطح مانا هستند و متغیر پیچیدگی گزارشگری مالی با یک‌بار تفاضل‌گیری مانا شده است.

در مرحله بعد از آزمون مانایی، آزمون هم‌انباشتگی پانلی، وجود روابط بلندمدت متغیرها آزمون می‌شود. ایده اصلی در تجزیه و تحلیل هم‌انباشتگی آن است که اگرچه بسیاری از سری‌های زمانی حسابداری نامانا (حاوی روندهای تصادفی) هستند؛ اما ممکن است در بلندمدت ترکیب خطی این متغیرها، مانا (بدون روند تصادفی) باشند. تجزیه و تحلیل‌های هم‌انباشتگی کمک می‌کند تا رابطه تعادلی بلندمدت آزمون و برآورد شود. برای بررسی وجود هم‌جمعی داده‌های پانل، چندین آزمون مانند آزمون کائو^۱، آزمون پدرونی^۲ و آزمون فیشر^۳ وجود دارد که در مطالعه حاضر از آزمون کائو استفاده شده است؛ چرا که انجام آزمون پدرونی به دلیل زیاد بودن متغیرها و آزمون فیشر به دلیل ناکافی بودن داده‌ها، امکان‌پذیر نخواهد بود.

جدول (۳) بررسی وجود هم‌انباشتگی میان متغیرهای مورد استفاده در برآورد مدل پژوهش

متغیر وابسته	آماره t	احتمال
فساد مالی	-۶/۱۸	۰/۰۰۰۰

با توجه به جدول ۳، مقدره آماره t ، آزمون کائو، در سطح ۹۵ درصد وجود هم‌جمعی را تأیید می‌کند و بنابراین یک رابطه تعادلی بلندمدت میان متغیر وابسته و متغیرهای مستقل وجود دارد و رگرسیون برآوردی کاذب نخواهد بود. نتایج آزادی‌های همگنی و هاسمن برای معادله ۱ در جدول ۴ گزارش شده است. بر این اساس، فرض همگنی ضرایب در مقابل فرض اثرات ثابت تأیید نمی‌شود؛ چرا که آماره F محاسبه شده در معادله ۱ با توجه به نتایج جدول، فرض صفر در مقابل فرض مخالف رد می‌شود و مدل بر اساس روش داده‌های تابلویی تخمین زده می‌شوند. همچنین آزادی هاسمن نیز نشان می‌دهد با توجه به اینکه احتمال به دست آمده ناشی از آزادی هاسمن در هر دو مدل کمتر از ۰.۰۵ می‌باشد، فرض صفر رد، و به عبارتی، مدل با اثرات ثابت در مقابل مدل با اثرات تصادفی تأیید می‌شود. بنابراین روش بهینه جهت برآورد مدل‌ها، مدل اثرات ثابت است.

جدول (۴) نتایج آزادی‌های F و هاسمن

آزمون	مقدار	احتمال	نتیجه
آزادی F	۳۱/۲۹	۰.۰۰	مدل داده‌های تابلویی
آزادی هاسمن	۴۸/۳۶	۰.۰۰	مدل اثرات ثابت

جدول ۴ اثر گزارشگری پایداری بر ارتباط بین کیفیت گزارشگری مالی و فساد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را بر اساس روش گشتاورهای تعمیم‌یافته (GMM) داده‌های تابلویی پویا نشان می‌دهد.

جدول (۵) برآورد مدل پژوهش

متغیر	ضریب	آماره t	معنی‌داری
C	۰.۴۳	۱۳.۹۵	۰.۰۰۰۰
کیفیت گزارشگری مالی	-۰.۰۹	-۳.۲۰	۰.۰۰۱۷
گزارشگری پایداری شرکت‌ها	-۰.۱۲	-۳.۰۱	۰.۰۰۳۱
کیفیت گزارشگری مالی * گزارشگری پایداری شرکت‌ها	-۰.۱۶	-۵.۹۱	۰.۰۰۰۰
اندازه شرکت	۰.۰۴	۰.۲۷	۰.۷۸۶۵
اهرم مالی	۰.۰۲۱	۱.۰۶	۰.۲۸۸۱
بازده حقوق صاحبان سهام	۰.۰۱۹	۱.۵۹	۰.۱۱۲۴
نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری	۰.۰۱۲	۰.۱۹	۰.۸۴۱۸
آزمون سارگان	J -Statistic	۱.۵۶	
	Prob	۰.۱۲	
آزمون آرلاندو و باند	$AR(1)$	m -Statistic	۱.۹۸
		Prob	۰.۰۲
	$AR(2)$	m -Statistic	۰.۶۴
		Prob	۰.۴۱

بر اساس نتایج حاصل از آزمون سارگان، فرضیه صفر مبنی بر همبسته بودن پساندها با متغیرهای ابزاری رد می‌شود. لذا متغیرهای ابزاری استفاده شده در برآورد مدل از اعتبار لازم

برخوردار می‌باشد. به عبارت دیگر نتایج آزمون سارگان نشان می‌دهد در تخمین مدل هیچگونه ارتباطی میان اجزای خطا و ابزارهای استفاده شده وجود ندارد و در نتیجه اعتبار نتایج جهت تفسیر تأیید می‌شود. به منظور تعیین مرتبه خودهمبستگی جملات اختلال از آماره آزمون آرلاندو و باند استفاده شده است. نتایج بررسی مرتبه خودهمبستگی بین جملات اختلال تفاضل‌گیری شده، در جدول ۵ بیان شده است. بر اساس نتایج جدول ۵، فرضیه صفر مبنی بر نبود خودهمبستگی در جملات اختلال تفاضل‌گیری شده رد نشده و بنابراین روش آرلاندو و باند روش مناسبی برای برآورد پارامترهای مدل و حذف اثرات ثابت است. به بیان دیگر، با یک مرتبه تفاضل‌گیری از جملات اختلال، همبستگی سریالی بین اجزای جملات اختلال رفع شده و جملات اختلال تفاضل‌گیری شده دارای خودهمبستگی مرتبه اول و دوم نیستند. نتایج آزمون برآوردی در مدل تحقیق نشان می‌دهد کیفیت گزارشگری مالی بر فساد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر منفی و معنی‌داری دارد؛ به گونه‌ای که به ازای یک درصد افزایش در کیفیت گزارشگری مالی، فساد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به ۰.۰۹ درصد کاهش می‌یابد. ضریب گزارشگری پایداری شرکت‌ها نیز بیان‌کننده اثر منفی بر فساد مالی بوده و موجب تقویت اثر منفی کیفیت گزارشگری مالی بر فساد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌شود.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

کیفیت گزارشگری مالی همراه با تخلف و رفتارهای غیراخلاقی منجر به کاهش اعتماد استفاده‌کنندگان از گزارش‌های مالی شده و یکی از موانع دستیابی به توسعه است. مطالعات بیشماری درباره عوامل مختلف تأثیرگذار بر تحریف در گزارشگری مالی و احتمال پایین آمدن کیفیت گزارشگری مالی صورت گرفته است، اما کمتر به بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالی و گزارشگری پایداری شرکت‌ها و ابعاد آن بر فساد مالی شده است. فساد نهادینه شده در یک جامعه بستر و فرصت مناسب تقلب در گزارشگری مالی و پایین آمدن کیفیت گزارشگری مالی را فراهم می‌کند. لذا این پژوهش تأثیر کیفیت گزارشگری مالی و گزارشگری پایداری شرکت‌ها بر فساد مالی را مورد آزمون قرار می‌دهد. یافته‌های این پژوهش نشان داد کیفیت گزارشگری مالی بر فساد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تأثیر منفی و معنی‌داری داشت؛ به گونه‌ای که به ازای یک درصد افزایش در کیفیت گزارشگری مالی، فساد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به ۰.۰۹ درصد کاهش می‌یابد. گزارشگری پایداری شرکت‌ها نیز بیان‌کننده اثر منفی بر فساد مالی بوده و موجب تقویت اثر منفی کیفیت گزارشگری مالی بر فساد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌شود. نتایج پژوهش همسو با یافته‌های پژوهش آقایی و همکاران (۱۳۹۹)، هوک و مونوم (۲۰۱۶) و مالاگینو و همکاران (۲۰۱۵) می‌باشد. به عبارتی با بهبود کیفیت گزارشگری مالی

و شفافیت اطلاعات سرمایه شاخص ادراک فساد که نقش تقویت کننده حسابداری در فساد است، کاهش می‌یابد. بر اساس نتایج پژوهش کیفیت ضعیف گزارشگری مالی می‌تواند شرایطی را ایجاد کند که در آن پاسخگویی به سهامداران وجود نداشته باشد، مدیران برخلاف میل ذینفعان رفتار خواهند کرد و هرگونه سوءاستفاده از دارایی‌ها پنهان خواهد ماند. استانداردهای حسابداری و حسابرسی بدنال ایجاد اطلاعات شفاف و دقیق می‌باشند که از این طریق افرادی که دارای نفوذ و قدرت اقتصادی هستند کمتر معرض سقوط اخلاقی و شیوه‌های ناپسند قرار گیرند. همانطور که بیان گردید افزایش کیفیت گزارشگری مالی در کنترل و جلوگیری فساد نقش موثر و سازنده دارد. سازمان بورس اوراق بهادار و متولیان قانون‌گذار کشور باید به سمت افزایش کیفیت گزارشگری مالی بروند.

پیشنهاد‌های پژوهش

بر اساس نتایج پژوهش، به سازمان‌های قانون‌گذار مانند بورس اوراق بهادار و سازمان حسابرسی پیشنهاد می‌شود استانداردهایی جهت شناسایی و جلوگیری از فساد در سطح شرکت‌ها تدوین کنند. با توجه به اهداف کشور در جهت پیشرفت اقتصادی، مورد نیاز است برای ایجاد شفافیت گزارشگری مالی با در نظر گرفتن ساختارهای حقوقی و قوانین متفاوت استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی مورد پذیرش قرار بگیرد. همچنین با توجه به تاثیر کیفیت گزارشگری مالی بر روی فساد مالی می‌توان با الزام شرکت‌ها به رعایت استانداردهای گزارشگری مالی، میزان فساد مالی در شرکت‌ها را به طور چشمگیری کاهش داد. ضمن اینکه با توجه به تاثیرگذاری گزارشگری پایداری شرکت‌ها روی این رابطه می‌توان انتظار داشت با تدوین استانداردهای جدید جهت افشای گزارشگری پایداری شرکت‌ها، فساد مالی نیز در شرکت‌ها کاهش یابد. بر این اساس به تدوین کنندگان قوانین و سهامداران شرکتها پیشنهاد می‌شود جهت کاهش احتمال انحراف در گزارشگری مالی به مقید بودن مدیران در رعایت و اجرای استانداردها و اصول پذیرفته شده حسابداری توجه نمایند. در این راستا بهبود سازوکارهای حاکمیت شرکتی می‌تواند مثمر ثمر باشد.

محدودیت‌های پژوهش

هیچ پژوهشی عاری از محدودیت نیست بر همین اساس پژوهش حاضر نیز از این قاعده مستثنی نخواهد بود. لازم بذکر است استفاده از شاخص جهانی فساد و عدم وجود شاخصی بومی جهت شناسایی فساد در ایران مهمترین محدودیت پژوهش حاضر است. عمده‌ترین محدودیت‌های پژوهش حاضر که احتمالاً می‌توانند تعمیم‌پذیری نتایج حاصل از پژوهش را تحت تأثیر قرار دهد عبارت است از نبود اطلاعات کامل در مورد برخی شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران و مشکلات مربوط به جمع‌آوری اطلاعات همچنین با توجه به محدود بودن جامعه آماری به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، که سال مالی آن‌ها پایان اسفند ماه است، تسری نتایج به سایر شرکت‌ها باید با احتیاط انجام شود.

- آزادی هیر ، کیهان. فریورنیا ، فاطمه. وطن پرست ، محمدرضا، (۱۴۰۳) ، ارائه مدل سیستم اطلاع حسابداری در چارچوب حسابداری مدیریت مبتنی بر نظریه شکاف آگاهی در شرکت های کوچک و متوسط، نشریه علمی حسابداری مدیریت، ۱۷ (۶۱) ، ۱۱۵ - ۱۳۲ .
- احمدی، علی اکبر، رستمی‌نیا، محمداسماعیل و غیبی، علی رضا، (۱۳۹۵)، اثر توسعه مالی بر توزیع درآمد در کشورهای منتخب در حال توسعه و کشورهای توسعه یافته با روش گشتاورهای تعمیم یافته *GMM*، فصلنامه اقتصاد مالی، ۱۳ (۳۶)، ۱۵-۳۲.
- اخگر، محمدامین، کرمی، افشار، (۱۳۹۴)، بررسی تأثیر ویژگی‌های شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش‌های اقتصادی ایران، ۲۶ (۸)، ۱۹۱-۲۲۱.
- اعتمادی، حسین، زلفی، حسن، ۱۳۹۲، کاربرد رگرسیون لجستیک در شناسایی گزارشگری مالی متقلبان، دانش حسابرسی، ۱۳ (۵۱)، ۱۴۵-۱۶۳.
- آقایی، محمدعلی، رضازاده، جواد، بیات، مرتضی، (۱۴۰۰)، بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالی بر فساد (شاخص اداراک فساد، کنترل فساد و پاسخگویی) در ۸ کشور خاورمیانه، دوفصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، ۶ (۱۲)، ۹۸-۱۲۵.
- آقا کاشی، محمد رضا و یزدانی، بهزاد و بیگلر، کیومرث، (۱۴۰۲)، تأثیر کیفیت سازوکارهای حاکمیت شرکتی بر کیفیت گزارشگری مالی در شرایط کرونا، دومین کنفرانس ملی تحقیقات کاربردی در علوم مدیریت و حسابداری نوین، قزوین.
- پسندیده فرد، فایزه؛ وادی زاده، کاظم؛ سپاسی، سحر، (۱۳۹۹)، شناسایی عوامل مؤثر بر گزارشگری مالی متقلبان و نادرست با استفاده از روش فراترکیب. دو فصلنامه حسابداری ارزشی و رفتاری، ۵ (۹)، ۳۰۱-۳۳۴.
- جامعی، لطفی جو، ۱۳۹۰، تأثیر ارتباطات سیاسی بر نظر حسابرسان با تأکید بر ویژگی های بازار شرکت های بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی دانشگاه فنی و حرفه ای، ۱۸ (۲)، ۵۵-۷۲
- چالاکی، پری، قادری، بهمن، (۱۳۹۴)، حسابداری قضایی و نقش آن در پیشگیری و کشف تقلب، مطالعات حسابداری و حسابرسی، ۱۶ (۱)، ۵۴-۷۴.
- چمک، حسن، طهماسبی خورنه، سعید، (۱۳۹۸)، شفافیت اطلاعاتی و فساد، کنفرانس بین المللی مدیریت، حسابداری، اقتصاد و بانکداری در هزاره سوم، تهران.
- حاجی ها ، زهره . ارشادی ، مهدی . صفا ، مژگان . مقدم ، حسین . (۱۴۰۲) ، بررسی ارتباط جنجال های شرکتی و خلق ارزش بر اساس نقش تعدیل کننده ی پایداری محیطی ، اجتماعی و راهبردی شرکتی ، نشریه علمی حسابداری مدیریت ، ۱۶ (۵۸) ، ۱- ۱۵ .
- حکیمی‌پور، نادر، (۱۳۹۷)، ارزیابی چگونگی عوامل تأثیرگذار بانکی بر مطالبات غیرجاری بانک‌های ایران (رویکرد مدل پانل پویا *GMM*)، فصلنامه اقتصاد مالی، ۱۲ (۴۷)، ۹۹-۱۲۰.
- خرم دل، سناد، (۱۳۹۱)، رابطه بین افشای گزارش ارزش و عملکرد شرکت با توجه به سازگاری نسبی با صورتهای مالی یکپارچه، فصلنامه علمی دانشگاه فنی و حرفه ای، ۱۹، ۳۶۹-۳۴۹.

خلیلی، یاسمن، تاج ملکی اسکویی، ملک، کبیری، محمدتقی، حیدری رستمی، کرامت الله، (۱۴۰۳)، واکاوی کاربست گزارشگری مسیولیت پذیری اجتماعی در به موقع بودن گزارش حسابرسی، نشریه دانش حسابرسی، ۲۴(۹۶)، ۲۷۳-۲۵۵.

دل‌انگیزان، سهراب، کریمی، محمدشریف، خالوندی، زینب، (۱۳۹۲)، تأثیر شاخص درک فساد مالی بر رشد اقتصادی بر اساس تفکیک بین کشوری در حوزه‌ی آزادی اقتصاد با روش گشتاورهای تعمیم یافته (*GMM*). فصلنامه اقتصاد مالی، ۷(۲۴)، ۱۶۱-۱۸۶.

دهقانی، مسعود، کسایی، محمد، (۱۳۹۸) بررسی تأثیر ساز و کارهای راهبری شرکتی بر تلاش حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نشریه دانش حسابرسی، ۱۹(۷۵)، ۲۰۳-۲۲۸.

رضائی، یاسر، صفری، مهدی، (۱۳۹۷)، خوانایی گزارشگری مالی و احتمال گزارشگری مالی متقلبانه، پژوهش‌های حسابداری مالی، ۱۰(۴)، ۴۳-۵۸.

زلفی، حسن، افلاطونی، عباس، قادری، کاوه، (۱۴۰۲)، فساد مالی و کیفیت کنترل‌های داخلی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نشریه دانش حسابرسی، ۲۳(۹۲)، ۹۱-۱۱۰.

سعادت، زهرا، (۱۳۹۹)، تأثیر مسئولیت اجتماعی مدیران دولتی بر پیشگیری از فساد مالی، دومین کنفرانس حسابداری و مدیریت.

شیری بابادی، محسن، صالحی، اله کرم، ملاعلیزاده زواردهی، صابر، جرجزاده، علیرضا، (۱۴۰۱)، طراحی مدل شیوه گزارشگری بین‌المللی مالی و تأثیر آن بر راهبرد بهینه مدیریت سرمایه در گردش: مطالعه موردی شرکت‌های فعال در صنعت فولاد، مجله حسابداری مدیریت، ۱۵(۵۳)، ۸۹-۱۰۹.

صبوری، نرگس، کریم‌پور، عنایت، (۱۴۰۰)، بررسی نقش مدیریت کمیته حسابرسی دارای صلاحیت چهارگانه بر نظارت و فساد مالی شرکت‌ها (مطالعه موردی: شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران)، رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، ۵(۶۶)، ۶۷-۸۳.

فلاح شمس، میرفیض، چاوشی، سیدکاظم، مقدسین، منصور، غلامی جمکرانی، رضا، (۱۴۰۳)، نقش اخبار مثبت و منفی در بروز حباب قیمتی بر اساس گزارشگری مالی در دوره قبل و بعد تصاحب در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نشریه دانش حسابرسی، ۲۴(۹۵)، ۲۸۲-۲۵۵.

قادری، کاوه، زلفی، حسن، افلاطونی، عباس، (۱۴۰۱)، بررسی تأثیر فساد مالی بر تقلب در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مجله پیشرفت‌های حسابداری دانشگاه شیراز، ۱۴(۸۳)، ۲۲۰-۱۹۱.

کامیابی، نیک سرشت، (۱۳۹۸)، بررسی اثر تعدیل‌کننده افشای اختیاری بر رابطه بین کیفیت سود و عدم تقارن اطلاعاتی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی دانشگاه فنی و حرفه‌ای، ۱۷(۳)، ۲۶۳-۲۴۷.

کردستانی، غلامرضا، کلهر، یوسف، خدارحمی، بهروز، (۱۴۰۳)، ارائه الگوی راهبری شرکت در عنصر فناوری اطلاعات، نشریه دانش حسابرسی، ۲۴(۹۵)، ۲۳-۱.

معروف، نزار نصرالدین، محمودی خوشرو، امید، امینی، پیمان، (۱۴۰۳)، ارائه مدل مفهومی کنترل‌های داخلی مالی مبتنی بر مخاطرات احتمالی و شفافیت گزارشگری مالی دولت (مطالعه موردی: دولت اقلیم کردستان عراق)، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۴(۵۵)، ۲۷۹-۲۹۷.

- Anifowose, M., Ahmed, A., (2024). Corruption, corporate governance, and sustainable development goals in Africa, *Corporate Governance*, 24(1), 119-138.
- Blanco, B., and Dhole, S. (2017). Financial Statement Comparability, Readability and Accounting Fraud. AFAANZ Conference, Working Paper.
- Hsu, Y., Yang, Y.C., (2022). Corporate governance and financial reporting quality during the COVID-19 pandemic, *Finance Research Letters*, 47(1), 1-13.
- Houqe, N. and Monem, R. 2016. IFRS adoption, extent of disclosure and perceived corruption: a cross-country study”, *The International Journal of Accounting* 51(2): 363-378.
- Imran, K. & Farhan, W. (2016). Impact of Corporate Governance and Ownership Structure on Capital Structure. *International Journal of Management Sciences and Business Research*, 5(11), 119-133.
- Jacoby, M. Liu, Y. Wang, Z. Wu, Y. Zhang, 2018, Corporate Governance, External Control, and Environmental Information Transparency: Evidence from Emerging Markets, *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money*, 5(1) 1-49
- Johnson, T. (2005). Relevance and Reliability Article from the FASB Report Feb. 28.
- Liu, T., Liu, Y., Wei, Z., Xu, L.C., 2021, The dark side of transparency in developing countries: The link between financial reporting practices and corruption. *Journal of Corporate Finance*, 66(1), 1-23.
- Lourenço, I., Rathke, K., Santana, V. & Branco, M. 2020. The effects of corruption on earnings management. *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society* 18(1): 35-51.
- Malaguen˜ o, R., Albrecht, C., Ainge, C. and Stephens, N. 2015. Accounting and corruption: a crosscountry analysis. *Journal of Money Laundering Control* 13 (4): 372-393
- Mazzi, F., R. Slack, Ioannis T. 2019. The effect of corruption and culture on mandatory disclosure compliance levels: goodwill reporting in Europe. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. S1061-9518(18): 30130-7
- Mikhail A. Gorshunov. Achilles A. Armenakis, Stanley G. Harris, H. Jack Walker (2021). Quad-qualified audit committee director: Implications for monitoring and reducing financial corruption. *Journal of Corporate Finance* 66 (2021) 101854.
- Nguyen, V. H., Agbola, F. W., & Choi, B. (2019). Does corporate social responsibility reduce information asymmetry? Empirical evidence from Australia. *Australian Journal of Management*, 44(2), 188e211.
- Tingting L, Yu L, Barkat U, Zuobao W, Lixin C. (2021). The dark side of transparency in developing countries: The link between financial reporting practices and corruption. *Journal of Corporate Finance*. 66(23). 1-23

Tseng, T.Y., (2022), Influences of Taiwan's corporate social responsibility report management policy on the information transparency of its capital market, *Borsa _Istanbul Review*, 1(1), 1-11.

Xixiong Xu, Yaoqin Li. (2018). Local corruption and corporate cash holdings: Sheltering assets or agency conflict? <https://doi.org/10.1016/j.cjar.2018.05.001>.PP.1-18.

Zhou, C. (2019). Effects of corporate governance on the decision to voluntarily disclose corporate social responsibility reports: Evidence from China. *Applied Economics*, 51(55), 5900e5910.

